

Γνώση του περιβάλλοντος

- Γνωστικοί χάρτες
- Εκτίμηση αποστάσεων
- Δημογραφικοί και ψυχο-κοινωνικοί παράγοντες

Τι είναι οι γνωστικοί χάρτες;

- Πρόκειται για νοητικές αναπαραστάσεις του περιβάλλοντος, όπως το αντιλαμβάνεται το άτομο (Συγκολλίτου, 1997).
- Συνδυάζουν γεωγραφικά και εμπειρικά δεδομένα. Περιέχουν τόσο χωρικές, όσο και συμβολικές (κοινωνικοπολιτισμικές) πληροφορίες.
- Διαφέρουν από την πραγματικότητα, καθώς περιλαμβάνουν σφάλματα και στρεβλώσεις.
- Ο βαθμός ακριβείας τους κυμαίνεται ανάλογα με ποικίλες δημογραφικές, ψυχολογικές και χωρικές παραμέτρους.

Χαρακτηριστικά των γνωστικών χαρτών

Αναγνωρισιμότητα ή εικονικότητα: η ευκολία αναγνώρισης, οργάνωσης και ανάκλησης των περιβαλλοντικών ερεθισμάτων. Στην αναγνωρισιμότητα συντελούν τα παρακάτω:

- ✓ Μονοπάτια: διαδρομές όπου κινούνται τα άτομα.
- ✓ Άκρα: μη βατά σημεία, διαχωριστικές γραμμές, όρια.
- ✓ Περιοχές: τοποθεσίες αναγνωρίσιμες λόγω ιδιαίτερου ύφους.
- ✓ Κόμβοι: στρατηγικά σημεία, π.χ. διασταυρώσεις.
- ✓ Ορόσημα: φυσικά στοιχεία που ξεχωρίζουν.

Παράδειγμα γνωστικού χάρτη

<http://www.geo.wvu.edu/~oberhauser/teaching/human/mentalmaps.htm>

Χρησιμότητα των γνωστικών χαρτών

- Σε ατομικό επίπεδο, χρησιμοποιούμε τους γνωστικούς χάρτες για να αποδίδουμε νόημα στο χώρο και για να επιλύουμε καθημερινά προβλήματα (π.χ. μετακίνηση, προσανατολισμός).
- Ο γνωστικός χάρτης ενός ατόμου παρέχει πληροφορίες για τα κοινωνικά δίκτυα, τις δραστηριότητες και τα ενδιαφέροντά του.
- Οι γνωστικοί χάρτες ενός πλαισίου συμπεριφοράς αξιοποιούνται για παρεμβάσεις στη λειτουργική διαμόρφωση του πλαισίου (π.χ. <http://scarlet.unl.edu/scarlet/archive/2005/04/21/story2.html>)
- Η τεχνική των γνωστικών χαρτών βρίσκει εφαρμογές ακόμα και σε εικονικούς χώρους (π.χ. [The Internet Mapping Project](#)).

Γνωστικοί χάρτες και εκτίμηση αποστάσεων

- Διακρίνονται δύο είδη χωρικής γνώσης: η **γνώση διαδρομών** και η **γνώση πεδίου**.
- Όσο μεγαλύτερη η πραγματική ομοιότητα μεταξύ σημείων ή περιοχών, τόσο περισσότερος χρόνος απαιτείται για την εκτίμηση της χωρικής απόστασης.
- Όσο περισσότερες πληροφορίες διατηρούν τα άτομα για μια διαδρομή, τόσο μεγαλύτερη τους φαίνεται ότι είναι.
- Τα ορόσημα έχουν διαφορετική (σημαντικότερη) αξία από τα υπόλοιπα σημεία όσον αφορά την εκτίμηση αποστάσεων.

Παράγοντες που σχετίζονται με τη γνώση του περιβάλλοντος

- Η **ηλικία**: Από το εγωκεντρικό στάδιο προς το ετεροκεντρικό και το γεωκεντρικό. Χρήση της περιβαλλοντικής γνώσης με «απλό-ανώριμο» ή με «πολύπλοκο-ώριμο» τρόπο.
- Η **εμπειρία**: είναι πιο απαραίτητη όσο μικρότερη η αναγνωρισιμότητα του πλαισίου.
- Το **φύλο**: υπεροχή των ανδρών (βιολογικά ή κοινωνικά αίτια;).
- Τα **γνωστικά σφάλματα**: παράλειψης, παραμόρφωσης, επαύξησης.
- Ο **βαθμός πολυπλοκότητας** του περιβάλλοντος.

Παράγοντες που σχετίζονται με την παραγωγή των γνωστικών χαρτών

- Η **εξοικείωση με το περιβάλλον** συνδέεται με καλύτερη χωρική συμπεριφορά.
- Ο **τρόπος ζωής** και οι δραστηριότητες που αναπτύσσουν τα άτομα αποτυπώνονται συνήθως στα γνωστικά σφάλματα των γνωστικών χαρτών.
- Ο βαθμός **κοινωνικής εμπλοκής**. Ο συντελεστής γειτονικότητας (Lee, 1968) ως παρεμβαλλόμενη μεταβλητή μεταξύ εμπειρίας και γνώσης του χώρου.
- Η **κοινωνική τάξη**, η **πολιτισμική ομάδα** και ο οικονομικός παράγοντας ως κοινός παρανομαστής.